

Kaupunginhallitus 23.01.2023 § 21

§ 21

Valtuustoaloite tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä Espoossa (kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Mattila Virpi
Peltonen Anne
Westerlund Mia
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-Aho Harri

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Inka Hopsun ym. 25.4.2022 jättämään valtuustoaloitteeseen tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä Espoossa sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Inka Hopsu ja 18 muuta valtuutettua ovat 25.4.2022 tehneet valtuustoaloitteen tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä Espoossa. Aloitteessa esitetään, että Espoo järjestää Ukrainasta tulleille tilapäistä suojelua saaville sekä turvapaikanhakijalapsille varhaiskasvatusta samoilla ehdoilla kuin kaikille muillekin lapsille. Aloitteen mukaan laadukas varhaiskasvatus kaventaa lasten välisiä eroja oppimisessa ja ehkäisee syrjäytymistä. Jokaisella lapsella tulee olla tähän oikeus riippumatta vanhempien tilanteesta ja siitä, kuinka kauan lapset tulevat Suomessa olemaan. Laadukas varhaiskasvatus on erityisen tärkeää niille lapsille, jotka syystä tai toisesta ovat haavoittuvassa asemassa.

Vastaus on valmisteltu kasvun ja oppimisen toimialalla. Kasvun ja oppimisen lautakunta käsitteli sitä kokouksessaan 24.8.2022 ja Svenska rum -lautakunta kokouksessaan 25.8.2022.

Kaupunginhallitus palautti 3.10.2022 asian uudelleenvalmisteluun, jotta siinä voidaan huomioida valmistelussa oleva muutos opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

Turvapaikanhakijalasten ja tilapäistä suojelua saavien oikeus varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatustilain 6 §:n 2-3 mom. mukaan kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajiensa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on kotikuntalain perusteella toinen kunta. Kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle lapselle kuin kunnan asukkaalle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksen mukaan tilapäisen suojelun piirissä olevilla sekä turvapaikkaa hakevilla lapsilla on oikeus kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen tilanteessa, jossa huoltaja esimerkiksi työskentelee, opiskelee tai siihen on muu vastaava syy. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on kuitenkin aina ensisijaisesti mietittävä lapsen etua ja varhaiskasvatuksen järjestämisen tulee perustua lapsen tarpeiden yksilölliseen arviointiin. Kunta on velvollinen antamaan neuvontaa ja ohjausta kunnassa käytettävissä olevista varhaiskasvatuspalveluista.

Paperittomilla ja turvapaikanhakijoilla ei ole tällä hetkellä subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuspaikka osoitetaan pääsääntöisesti, kun rekisteröityminen Espooseen on valmis ja rekisteröitymistiedot näkyvät väestötiedoissa. Espoossa lapsia on kuitenkin harkinnanvaraisesti, kuten opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa, sijoitettu varhaiskasvatukseen turvapaikanhaun ja rekisteröitymisprosessin ollessa kesken seuraavin perustein: kehityksellinen syy, huoltaja työllistyy tai saa opiskelupaikan tai lastensuojelullinen syy. Varhaiskasvatuksen muoto ja laajuus on arvioitu lapsikohtaisesti.

Edellä mainittuja periaatteita on noudatettu myös Ukrainasta tulleiden kohdalla. Espoossa perheille markkinoidaan erityisesti myös asukaspuistojen toimintaa. Varhaiskasvatuspaikka on järjestetty esim. tilanteissa, joissa vanhemmat käyvät töissä tai opiskelevat tai kun varhaiskasvatuksen arvioidaan tukevan lapsen hyvinvointia ja oppimista.

Kun turvapaikka perheelle ja lapselle on myönnetty, lapsella on yhtäläinen oikeus kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen kuin muillakin lapsilla, joiden kotikunta on Suomessa.

Perusopetuslain mukaan kunnan on järjestävä esiopetusta kaikille kunnassa asuville esiopetusikäisille lapsille. Esiopetusta on järjestettävä, vaikka kunta ei olisi lapsen kotikunta, mikäli oleskelu kunnassa voidaan katsoa luonteeltaan asumiseksi. Mikäli kunnassa asumisen kriteeri täyttyy, tulee opetusta järjestää myös tilapäisen suojelun piirissä oleville sekä turvapaikanhakijoille.

Saamiemme tietojen mukaan Vantaalla ukrainalaislapsille järjestetään varhaiskasvatuspaikat ilman harkintaa. Muille turvapaikanhakijoille, joilla ei ole vielä virallista kotikuntaa, annetaan Vantaalla varhaiskasvatuspaikka perustellusta syystä. Myös Helsinki tarjonnee ukrainalaislapsille varhaiskasvatuspaikat ilman harkintaa. Molemmissa kunnissa on käytettävissä myös avointa varhaiskasvatusta.

Kasvun ja oppimisen toimialalla on elokuun 2022 alussa linjattu, että Ukrainasta tulleet lapset sijoitetaan jatkossa varhaiskasvatukseen hakemusten perusteella ilman tarveharkintaa. Sijoittaminen on mahdollista, jos hakijamäärä ei oleellisesti kasva. Turvapaikanhakijoiden osalta on edelleen noudatettu tarveharkintaa aikaisemman käytännön mukaisesti.

Vuoden 2022 loppuun mennessä Espoon varhaiskasvatukseen on tullut yhteensä 94 hakemusta ukrainalaislapsilta (varhaiskasvatushakemukset 64, esiopetushakemukset 30) ja lapsia on sijoitettu yhteensä 72. Hakemukset ovat käsittelyssä 22 lapsen osalta.

Muita turvapaikanhakijoita on sijoitettu vuosina 2021-2022 yhteensä alle 10 lasta. Tällä hetkellä hakijana yksi lapsi ja hakemus on selvittelyssä. On oletettavaa, että tarveharkinnasta luopuminen lisää hakijoita jonkin verran, mutta määrien ennakointi on vaikeaa.

Skenaarioita ukrainalaislasten sijoittumisesta Espoon varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatuksessa on Espoon maahanmuuttajayksikön pyynnöstä laadittu skenaarioita Ukrainasta tulevien varhaiskasvatukseen osalta. Laskelmassa on käytetty varhaiskasvatuspaikan keskimääräistä hintaa. Laskelma perustuu siihen, että noin 85 % varhaiskasvatukseen tulisi varhaiskasvatukseen. Taulukosta 1. ilmenee neljä erilaista skenaariota lapsimäärästä, varhaiskasvatuksen järjestämisen aiheuttamista kustannuksista ja henkilöstötarpeesta.

Vastaavia laskelmia voidaan käyttää myös turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatukseen sijoittamisen kustannusvaikutusten arvioinnissa.

Taulukko 1. Neljä skenaariota ukrainalaisten sijoittumisesta Espoon varhaiskasvatukseen

1.	Ukrainalaisia Suomessa kotikuntaoikeuden toteutuessa 25.000, joista 13 % sijoittuu Espooseen	
	0-6 v lapsia:	423
	joista 0-9 kk osuus arvioitu 15%:	63
	varhaiskasvatukseen tulevat:	360
	€/lapsi keskimäärin:	16 000
	henkilöstöä keskimäärin:	5,5 lasta/hlö
	Kustannusarvio yhteensä:	5 752 800 €/vuodessa
	Henkilöstötarve yhteensä:	65
2.	Ukrainalaisia Suomessa kotikuntaoikeuden toteutuessa 25.000 joista 19,5% sijoittuu Espooseen	
	0-6 v lapsia:	634
	joista 0-9 kk osuus arvioitu 15%:	95
	varhaiskasvatukseen tulevat:	539
	€/lapsi keskimäärin:	16 000
	henkilöstöä keskimäärin:	5,5 lasta/hlö
	Kustannusarvio yhteensä:	8 622 400 €/vuodessa
	Henkilöstötarve yhteensä:	98

3. **Ukrainalaisia Suomessa kotikuntaoikeuden toteutuessa 40.000 joista 13% sijoittuu Espooseen**

0-6 v lapsia:	676
joista 0-9 kk osuus arvioitu	
15%:	101
<hr/>	
varhaiskasvatukseen tulevat:	575
€/lapsi keskimäärin:	16 000
henkilöstöä keskimäärin:	5,5 lasta/hlö
Kustannusarvio yhteensä:	9 193 600 €/vuodessa
Henkilöstötarve yhteensä:	104

4. **Ukrainalaisia Suomessa kotikuntaoikeuden toteutuessa 40.000 joista 19,5% sijoittuu Espooseen**

0-6 v lapsia:	1014
joista 0-9 kk osuus arvioitu	
15%:	152
<hr/>	
varhaiskasvatukseen tulevat:	862
€/lapsi keskimäärin:	16 000
henkilöstöä keskimäärin:	5,5 lasta/hlö
Kustannusarvio yhteensä:	13 790 400 €/vuodessa
Henkilöstötarve yhteensä:	157

Resurssit tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi

Suomen hallituksen kevään 2022 kehysriihen päätöksen mukaisesti valtio on luvannut korvata kunnille Ukrainasta paenneille järjestetyn varhaiskasvatuksen menot vuonna 2022 valtionavustuksella ja vuonna 2023 tilapäislailla.

Espoo on hakenut valtion erityisavustusta tilapäistä suojelua saavien ukrainalaislasten varhaiskasvatuksen kustannusten korvaamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 23.11.2022 Espoon kaupungille valtion erityisavustusta turvattomista oloista tulleiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen 443 369 euroa vuodelle 2022. Arvion mukaan avustuksen suuruus vastaa suurin piirtein varhaiskasvatuksen järjestämisen aiheuttamia menoja.

Eduskunta on hyväksynyt lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Lakiin on lisätty säännös erityisavustuksesta tilapäistä suojelua hakevien tai saavien, kansainvälistä suojelua hakevien taikka ilman oleskeluoikeutta olevien lasten varhaiskasvatukseen. Näiden lasten tulisi olla vailla kotikuntalain mukaista kotikuntaa, sillä avustus on tarkoitettu kompensoimaan sellaisen varhaiskasvatuksen kustannuksia, josta kunta ei saa peruspalvelujen valtionosuutta. Laki tulee voimaan 1.1.2023. Laki mahdollistaa avustuksen hakemisen vuoden 2023 osalta

laissa mainitun kohderyhmän varhaiskasvatuksen kustannusten kompensoimiseen.

Tällä hetkellä Espoossa varhaiskasvatuksen taloudelliset resurssit riittävät vain talousarvion mukaiselle lapsimäärälle. Lapsimääräarvioihin ei sisälly tilapäistä suojelua hakevia tai saavia, kansainvälistä suojelua hakevia taikka ilman oleskeluoikeutta olevia lapsia. Lisälasten sijoittaminen tuottaa myös tilatarpeita. Varhaiskasvatuksella ei ole valmiina ylimääräistä käyttöön otettavaa tilareserviä. Suurena haasteena on lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus. Niiden lasten, joiden tiedot eivät löydy väestörekisteristä, sijoittaminen lisää myös hallinnollista työtä, kun hakemus- ja päätöksentekoprosessit suoritetaan paperisten hakemusten perusteella.

Tarkoitus on, että Espoo hakee edellä mainittua erityisavustusta tilapäistä suojelua hakevien tai saavien, kansainvälistä suojelua hakevien taikka ilman oleskeluoikeutta olevien lasten varhaiskasvatukseen vuonna 2023. Niiden lasten osalta, jotka saavat kotikunnan, Espoo saa peruspalvelujen valtionosuutta. Molemmat rahoitukset tulevat Espoon talousarvion tuloihin. Espoon varhaiskasvatukseen voidaan sijoittaa tilapäistä suojelua hakevia tai saavia, kansainvälistä suojelua hakevia taikka ilman oleskeluoikeutta olevia lapsia ilman tarveharkintaa samoilla ehdoilla kuin kaikki muutkin lapset, mikäli varhaiskasvatus saa menobudjettiin käyttöönsä tähän tarvittavat määrärahat sekä tila- ja henkilöstöresurssit.

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 03.10.2022 § 285

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Inka Hopsun ym. 25.4.2022 jättämään valtuustoaloitteeseen tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä Espoossa sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Partanen Tiina Elon kannattamana ehdotti, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi, jotta siinä voidaan huomioida valmistelussa oleva muutos opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Partasen ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:

Asia palautettiin uudelleen valmisteltavaksi, jotta siinä voidaan huomioida valmistelussa oleva muutos opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta 24.08.2022 § 120

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuustoaloitteeseen tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä Espoossa.

Käsittely

Kasvun ja oppimisen toimialajohtajan estyneenä ollessa asian esitteli talous- ja hallintojohtaja Timo Ketonen.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Nämnden Svenska rum 25.08.2022 § 80

Förslag

Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsen som svar på fullmäktigemotionen om ordnande av småbarnspedagogik i Esbo för barn som får tillfälligt skydd och barn som söker asyl.

Beslut

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt.

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite

Tiedoksi